

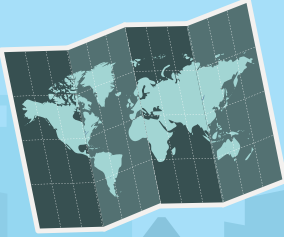

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

SEYAHAT SEKTÖRÜNDE
ÇOCUK HAKLARININ KORUNMASI

TAKSİ ŞOFÖRLERİ İÇİN EĞİTİM NOTLARI

Hazırlayan: Nazlı Yıldırım Schierkolk

Mayıs 2019

Uluslararası Çocuk Merkezi

Bilkent Üniversitesi, Merkez Kampüs, Kütüphane Binası, 06800 Bilkent / Ankara

Tel : +90 312 290 23 66 Faks: +90 312 266 46 78

e-mail : bilgi@cocukdostuturizm.org

Bu yayın, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından uygulanan "Çocuk Haklarına Saygılı Özel Sektör İş Birliğinde Seyahat ve Turizmde Çocukların Cinsel Sömürüsü ile Mücadele" projesi kapsamında üretilmiştir. Avrupa Birliği bu yayının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.

Çocuk Dostu Turizm

"Çocuk Dostu Turizm", turizm ve seyahatte çocuk haklarının korunması hedefi çerçevesinde çocukların her türlü şiddetten uzak, sağlıklı ve güven içinde olabildikleri seyahat ortamlarının oluşturulmasını amaçlayan bir anlayıştır. Bu kapsamda seyahat işletmeleri:

- Araçlarında çocuğun sağlık, hijyen ve güvenliğini sağlayacak önlemler almalı;
- Seyahatte çocukları şiddetin her türünden ve cinsel sömürüden korumalı;
- Personelini ve müşterileri çocuk dostu turizm konusunda bilgilendirmeli;
- Çocuk odaklı toplumsal ve çevresel duyarlılık geliştirmeye katkı sağlamalıdır.

Seyahatte Çocuk Haklarını Korumanın Taksi Duraklarına Faydaları:

- Çocuk dostu seyahatin iyi bir iletişim stratejisi ile görünür kılınmasıyla toplumdan gelecek pozitif algı, artan talep ve medyada görünürlüğün artması.
- Çocuk dostu oteller tarafından tercih edilmek ve kurumsal anlaşmalar yapmak.
- Yerel idareler ve kolluk ile iş birliği ve ortaklığı güçlendirmek.
- Çocuk cinsel sömürüsü gibi organize suçlara karşı farkındalığı artan şoförlerin kendi güvenlikleri ile ilgili daha etkin önlem alabilmeleri.

..... Bu Eğitim Notları taksi şoförlerini çocuğun cinsel istismarı veya sömürüsü ile karşılaştıklarında ya da şüphelendiklerinde yapması gerekenler konusunda bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Çocuk Cinsel İstismarı ve Sömürüsü

Çocuk dostu turizme yönelik en büyük risklerden biri çocukların seyahat işletmelerinde veya araçlarında cinsel istismar ya da sömürüye uğramasıdır. Cinsel istismar bir çocuk ile yetişkin arasında, ya da yaş veya gelişim bakımından orantısız sorumluluk, güven ve güç ilişkisi içinde olan iki çocuk arasında gerçekleşen her türlü cinsel faaliyet olarak tanımlanırken, cinsel sömürü çocuğun nakit, mal gibi maddi veya başka tür bir menfaat karşılığında cinsel amaçlı kullanılmasıdır (örneğin çocuğun fuhuşa itilmesi, pornografide kullanılması, cinsellik amaçlı satılması) .

İstismarı Gerçekleştirenler/Sömürüde Bulunanlar

- Sadece erkekler değil, kadınlar da olabilir. Bu kişilerin tipik bir yaş aralığı ve medeni hali yoktur.
- Toplumun her türlü sosyal, ekonomik, kültürel kesiminden olabilirler.
- Seyahat başlangıcında cinsel istismar ya da sömürü amaçları olmasa da, uygun bir ortam oluştuğunda istismar veya sömürüde bulunabilirler.
- Ya da cinsel istismar veya sömürü amacı ile seyahat edebilirler.

Risk Altındaki Çocuklar

- Kayıp veya sokaklarda yaşayan,
- Irkı, etnik kimliği, cinsel tercihi, fiziksel veya zihinsel engeli sebebiyle ayrımcılığa uğramış,
- Mülteci, yalnız (refakatsiz) çocuklar,
- Aile içinde şiddet gören veya aileleri tarafından ihmal edilen çocuklar,
- Turizm bölgelerinde yoksulluk içinde yaşayan, eğitime erişimi olmayan çocuklar diğer çocuklara göre daha yüksek risk altındadır.

Türk yasaları çerçevesinde çocuğun cinsel istismarı ve sömürüsü suçtur. Bu suçlara dair makul şüphe duyulduğunda veya suça şahit olduğunda yetkili makamlara (polis, jandarma, savcılık) ihbarda bulunmak yasal olarak zorunludur. Taksi şoförleri, mesleklerinin doğası gereği müşterilerini bir yerden bir yere götürürken onların hal ve hareketlerine ve konuşmalarına yakından şahit olurlar. Bu durumdan dolayı şoförler cinsel istismar ve sömürüyü fark etmede, ihbar etmede ve hatta bu suçu engellemede önemli bir role sahiptirler.

Yandaki tabloda şüpheli durumlar ve yapılması gerekenler belirtilmiştir. Belirtilen şüpheli durumlar tek başına bazen bir anlam ifade etmemekle beraber, durum veya kişinin görevli personelin dikkatini çekmesi halinde şüphe çeken diğer etmenler ile birlikte değerlendirme yapılmalıdır.

Şüpheli Uyardırıcı Durumlar

- Yol ortasından veya normalde yolcu alımı yapılmayan yerlerden çocuk veya gençlerin alınması için taksi çağırılması
- Çocukların başka arabalardan alınması için taksi çağırılması, taksi ücretinin çocuğun getirileceği yerde ödeneceğinin belirtilmesi
- Okulda olmaları gereken saatlerde veya gece geç saatlerde çocukların sık sık taksi ile evlere, otellere, masaj salonlarına götürülmesi
- Şehrin fuhuş yapıldığı bilinen belli bölgelerinde yetişkinlerin çocuklar ile birlikte bar/restoranlardan çıkıp bir yere gitmek üzere taksi çağırılması
- Otelden tek başına çıkan müşterinin bir adrese gidip (kendi çocuğu olmadığı gözlenen) bir çocukla beraber otele dönmesi veya başka bir yere gitmesi
- Yetişkinlerle birlikte taksiye binen çocuğun
 - Hal ve hareketlerinde tuhaflik olması,
 - Ürkek veya korkak olması, konuşmaktan çekinmesi
 - Alkol ve/veya uyuşturucu madde etkisi altında olduğunun gözlenmesi
 - Vücudunda yara berelerin olması
- Tek başına taksiye binen ve fuhşa itildiği gözlenen çocuğun taksi şoförüne flörtöz yaklaşması, taksi ücreti yerine cinsel ilişki teklifinde bulunması

Yapılması Gerekenler

1) Cinsel istismara veya sömürüye uğradığından şüphelenilen çocuk bir yetişkinle beraber araca bindiyse:

- Yetişkin ve çocuğun hal ve hareketleri gözlenir.
- Duruma dair bilgiler (alınan yerin adresi, varsa olaya dâhil olan aracın plakası ve tipi, araca binen kişilerin görünüşleri, seyahat esnasındaki konuşmalarda geçen isimler vb.) mümkün olduğunca hafızada tutulmaya çalışılır.
- Şoför hem kendi güvenliğini, hem de mağdur olduğunu düşündüğü çocuğun emniyetini gözetererek mümkün olan en kısa zamanda polise ihbarda bulunur.
- Araç seyir halindeyken şüphelendiğini bariz bir biçimde belli etmek veya doğrudan müdahale etmeye kalkmak hem şoförün hem de mağdur olduğundan şüphelenilen çocuğun hayatını riske atabilir.

2) Cinsel istismara veya sömürüye uğradığından şüphelenilen çocuk tek başına araca bindiyse:

- Çocuğun hal ve hareketleri gözlenir.
- Çocuğun yardım talebinde bulunmasını beklemeksizin, bir şeye ihtiyacı olup olmadığı, istediği takdirde yardım edilebileceği söylenir.
- Cinsel istismara/sömürüye maruz kalmış bir çocuk taksi şoförüne kolayca güvenmeyebilir. Bunun için şoför merkez ofisle telsiz yoluyla iletişime geçip bulunduğu yeri, gitmekte olduğu adresi bildirebilir. Bu durum çocuğun bir nebze güven duymasını sağlayabilir.
- Şoför mağdur olduğundan şüphelenen çocuğa fiziksel temastan ve yargılayıcı ifadeler kullanmaktan kaçınmalıdır.
- Çocuğun uğradığı cinsel istismar veya sömürüyü bildirmesi veya yardım istemesi halinde çocuk en yakın polis merkezinin çocuk şubesine teslim edilir.

Suçüstü Durumlarda Yapılması Gerekenler

Şoförler dikiz aynalarından arka koltukta oturan kişileri rahatlıkla görme imkânına sahiplerdir. Seyir halindeyken şoför eğer çocuğun cinsel istismara uğradığına doğrudan şahit olursa, yasanın suçüstü durumlarda suça şahit olan herkese verdiği yetki çerçevesinde duruma müdahale edebilir.

Böyle bir durumda öncelikle hem çocuğun hem de şoförün can güvenliği göz önünde bulundurulmalıdır. Olayın oluş biçimi, bulunulan yer ve saate göre aşağıdaki önlemlerden uygun olanı alınabilir.

- Güzergâh üzerinde polis kontrolü görülürse, polis çevirmesi olmasa dahi çevirmeye girip polise durum ihbar edilir.
- Benzin alınması gerektiği gibi bir bahane ile en yakın yerde durulup müşterinin duymayacağı şekilde polis aranır ve talimatlarına uyulur.
- Müşterinin verdiği adres yerine, belli etmeden en yakın polis merkezine gidilir.

Polise şüphelenilen durum veya şahit olunan vaka ihbar edileceği zaman aşağıdaki bilgiler verilmelidir:

- Şüpheli durumun /vakanın yaşandığı yer, tarih, saat
- Müşterilerin alındığı ve bırakıldığı adresler
- Şüpheye yol açan ibareler (duyulan diyaloglar, izlenimler)
- Müşterilerin eşkâlleri ve seyahat sırasında şahit olunan isimler, konuşmalar
- Varsa taksidedeki görüntülü /sesli kayıtlar

Cinsel İstismar/Sömürü Durumlarında Çocuklarla İletişim

- Çocuğun şiddete maruz kaldığı ve/veya acil müdahale gerektiren vakalarda şoför güven sağlamak için çocuğa nasıl yardım edebileceğini açıklamalıdır. Şoför kendisi hakkında çok fazla kişisel bilgi vermemeye dikkat etmeli ve çocuğun o andaki ihtiyacına odaklanmaya çalışmalıdır.
- Özellikle cinsel sömürüye maruz kalan (fuhşa itilen, cinsel amaçlı satılan) çocuklar kolluk kuvvetlerinden çekinebilir. Fakat yine de çocukla konuşurken tutulamayacak sözler ('merak etme ailenin haberi olamayacak, olanları anlatmayacağım gibi) verilmemelidir.
- Çocuğun yaşadığı travma göz önünde bulundurularak olayı tekrar anlatmaya zorlanmamalı, olay hakkında fazlaca soru sorulmamalıdır. Çocuğun ifadesi yetkili makamlarca alınacaktır.
- Tüm bu süreç esnasında çocukla yaşına uygun, anlayacağı ve açık bir dille konuşulmalıdır.
- Çocuklar böylesi durumlar sırasında/sonrasında; zihinsel karmaşa, yoğun kaygı, öfke, şaşkınlık gibi durumlar yaşayabilirler. Bu duygu durumları da çocuğun o anda farklı tepkiler (yanlış bilgi vermek, var olan durumu abartarak anlatmak, iletişim kurmaktan kaçınmak, saldırgan davranışlar göstermek vb.) vermesine neden olabilir. Çocukların bu türden tepkilerinin, böyle bir durum için normal olduğu unutulmamalı ve söylediklerini ciddiye almayan veya çocuğa karşı yargılayıcı, suçlayıcı, öfkeli tutumlardan kesinlikle kaçınılmalıdır.

Bu eğitim notunda yer alan konularla ilgili daha ayrıntılı bilgi ve materyaller için www.cocukdostuturizm.org adresini ziyaret edebilirsiniz

Bu yayın Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Yayının içeriği sadece Uluslararası Çocuk Merkez'i'nin sorumluluğundadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

